

GSVU Nieuws

november 2019, nummer 112

Van de bestuurstafel

De dagtocht 2019 is inmiddels al weer bijgeschreven in de GSVU-historie. Het was een geslaagde dag met dit keer best redelijk weer. De Biesbosch bleek voor veel leden onbekend gebied, dus de kennis van natuur in eigen land is weer toegenomen. Het bestuur denkt inmiddels al aan de dagtocht 2020, in ieder geval voor de broodnodige variatie dit keer geen waterbestemming.

De lezingencyclus begon met een voordracht van Tom Feenstra, geen lid van het GSVU, maar wel een oud-medewerker van VUmc. Hij heeft ook geen tijd voor regelmatig bezoek aan ons gezelschap, omdat hij als vrijwilliger voor VUmc onder andere de waterklok onderhoudt, die in het gastenverblijf is ondergebracht.

Wij kregen behalve uitleg over het mechanisme ook mooie filmbeelden te zien van de klok. Tevens heeft Tom heel veel werk aan het verzamelen van apparatuur en andere spullen voor ziekenhuizen en instellingen in de Oekraïne. Wij waren onder de indruk van zijn passie die ook door Toms echtgenote gedeeld wordt. Petje af!

In november bezochten wij het Imaging Center, voorafgegaan door een toelichting van prof. Guus van Dongen over de filosofie van het centrum. De presentatie en de rondleiding maakten duidelijk indruk. Als we nu het Imaging Center voorbijlopen/fietsen hebben we een duidelijker beeld van wat er achter de ramen gebeurt. VUmc is voorlopig nog niet uitgebouwd. De Zuid-as blijft veranderen.

Inmiddels kijken we in deze donker wordende dagen uit naar de december-lezing waarin wij wijzer zullen worden over veiligheid online, iets wat wij zeker nuttig kunnen gebruiken. Daarna staat de aanmelding voor de nieuwjaarsbijeenkomst weer voor de deur. Inmiddels maakt het bestuur gebruik van functiegebonden gmail-adressen. Ik heb gemerkt dat de communicatie directer en daarmee beter is, maar uiteraard zijn er ook overgangsperikelen. Graag begrip hiervoor.

Op naar 2020, laten we hopen op een gelukkig jaar voor GSVU en dus ook voor ons allen.

An Greven, voorzitter

Bijeenkomsten najaar 2019

De onderwerpen tot het eind van dit jaar zijn inmiddels bekend. Dag en tijd blijven ongewijzigd. Dus iedere eerste dinsdag van de maand inloop met koffie en thee om 13.30 uur en een lezing van 14.00 tot 15.00 uur. Na afloop is er gelegenheid om onder het genot van een drankje wat na te praten.

- 3 december** Marcel van Leeuwen: Veilig online voor senioren
Locatie: HG08 A33
- 7 januari** Nieuwjaarslunch
Locatie: Foyer, VUmc
- 4 februari** Eymert van Manen: De oprichting van de VU in 1890
Locatie: volgt
- 3 maart** Algemene ledenvergadering gevolgd door
John Barnick: Japanse tasjes
Locatie: volgt
-

Bestuursmededelingen

Nieuwe leden

Mw. A. (Angelika) Dräger (Haarlem)

Mw. C. (Corry) Zoll (Amsterdam)

Wij heten hen van harte welkom

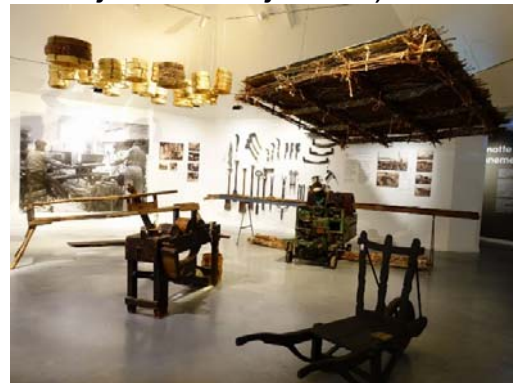
Dagtocht GSVU 2019

De dagtocht in september ging dit jaar naar de Biesbosch. Het bleek voor veel GSVU-leden een onbekend gebied, extra aantrekkelijk dus.

Het bestuur krijgt elk jaar van Rob Meijer en Ineke Koop een aantal voorstellen voor een dagtocht. Het is moeilijk om tot een keuze te komen. Criteria zijn variatie, wat hebben we de laatste jaren nog niet gedaan; de mogelijkheden van de doelgroep, wat is qua mobiliteit te behappen en het prijskaartje. De firma Eemland is vervolgens bereid om naar onze wens programma's en tijdschema's aan te passen.

Omdat de vorige keer veel leden erg vroeg moesten opstaan, is het programma iets later begonnen. Als vanouds zwaaide iemand van de VU ons uit, dit keer de voorzitter van het college van bestuur, Mirjam van Praag. Zij vertelde over de ontwikkelingen bij de VU (onder andere steeds meer studenten, we zien het in het hoofdgebouw bij ons verblijf daar!).

De bustocht met veel informatie onderweg van de chauffeurs ging naar het Groene Hart. In Leerbroek waren we letterlijk Onder de Pannen, waar we koffie en gebak kregen. Na een mooie route richting Biesbosch genoten we een lunch in De Heerlijkheid, ook al zo'n toepasselijke naam.

Ons verblijf in de Biesbosch viel uiteen in twee delen. Het fraai in de omgeving ingepaste museum leverde veel informatie over het al bijna zes eeuwen bestaande gebied. De Elisabethsvloed was in de nacht van 18 op 19 november 1421 een overstromingsramp die het gebied drastisch veranderde. De mens heeft zich aangepast aan de steeds veranderde omstandigheden. Inmiddels is het een zowel voor mens als dier aantrekkelijke streek. Met dit laatste konden wij kennis maken door een tocht met een fluisterboot. Dat uur vloog om.

Daarna kwam het eind snel in zicht. In 't Wapen van Haerzuylen, ons welbekend, was er weer een prima diner. Kortom het was weer een mooie dag. Volgend jaar weer.

An Greven

De waterklok druppelt door

Op 1 oktober was Tom Feenstra uitgenodigd om een lezing te geven voor het Gezelschap Senioren VU/VUmc over de bijzondere klok van VUmc.

De lezing werd gehouden in het Natuur en Wiskunde-gebouw, waarbij ik nog wat foto's kon tonen van de sterrenkoepel die op het gebouw staat. Die sterrenkoepel is gebouwd door de firma waar ik destijds – voor ik in het VU ziekenhuis kwam – werkte. Maar de lezing ging met name over de waterklok die al jaren in het ziekenhuis staat op verschillende plaatsen, op dit moment in het gastenverblijf.

In eerste instantie stond de klok in de hoofdhal van het ziekenhuis in de vide bij het restaurant, maar door verbouwing in de hal kon de klok daar niet blijven staan. Na ongeveer een jaar in de opslag te hebben gestaan werd er toch een andere plaats voor de klok gevonden, namelijk bij de Amstelzaal in het ziekenhuis. Hij stond wel wat achteraf maar regelmatig kwamen er toch mensen naar kijken.

De waterklok staat tegenwoordig in het Gastenverblijf#

Na mijn pensionering heb ik de zorg overgedragen aan een collega van mij. Al snel volgde een noodkreet: “de klok doet het niet meer, en er zitten muizen in.” Mijn vrouwelijke collega dorst niet meer aan de klok te werken en dus mocht ik het weer aan de slag. Wat bleek, onder in de klok zit een elektronische besturing en de print daarvan was lekker warm dus besloten de muisjes daar een nestje te bouwen. Maar kleine muizenpampertjes bestaan niet dus gaf dat al snel problemen: kortsluiting op de print. Gelukkig was er nog een reserveprint waarmee het probleem werd opgelost.

Een aluminium beschermkap erover zorgt ervoor dat er geen muis meer bij kan. Maar de plaats was toch niet ideaal en besloten werd de klok naar het gastenverblijf te verplaatsen, waar hij nu nog steeds staat. Wel met wat

problemen vooral van elektronische aard, maar men moet bedenken dat dit instrument al meer dan dertig jaar oud is. Ik blijf mijn best doen om hem zo lang als mogelijk lopend te houden.

Aan de hand van een video kon ik de aanwezige tonen hoe de waterklok hoort te werken. De klok is gemaakt door de Franse natuurkundige en kunstenaar Bernard Gitton en werkt op een stroom vloeistof (gekleurd water en alcohol). De vloeistof wordt uit de grote bol omhoog gepompt naar het reservoir helemaal bovenin. Links loopt de vloeistof in een schepje dat verbonden is met een slinger. Het gewicht van de vloeistof in het schepje is precies genoeg om de slinger in beweging te houden.

Helaas konden we de geluidsknop op de computer niet vinden dus heb ik een gesproken commentaar geleverd. Ook toonde ik een video van een restauratie van een zeer oude Friese stoelklok en een video over de zaak waar ik mij nu sterk voor maak, de stichting Holland Oekraïne, een stichting die steun geeft aan ziekenhuizen, scholen, bejaardenhuizen en weeshuizen in het zuiden van de Oekraïne.

Ik hoop nog lang deze zaken te kunnen blijven doen, maar net als de klok: we worden steeds ouder.

Tom Feenstra

Imaging Center technisch hoogstandje

Van uitstel komt geen afstel. Op 5 november kon het Gezelschap Senioren VU/VUmc kennis maken met het Amsterdam UMC Imaging Center. Prof. dr. Guus van Dongen, hoogleraar medische beeldvorming, is een van de initiatiefnemers van het centrum en verzorgde een bijzondere rondleiding.

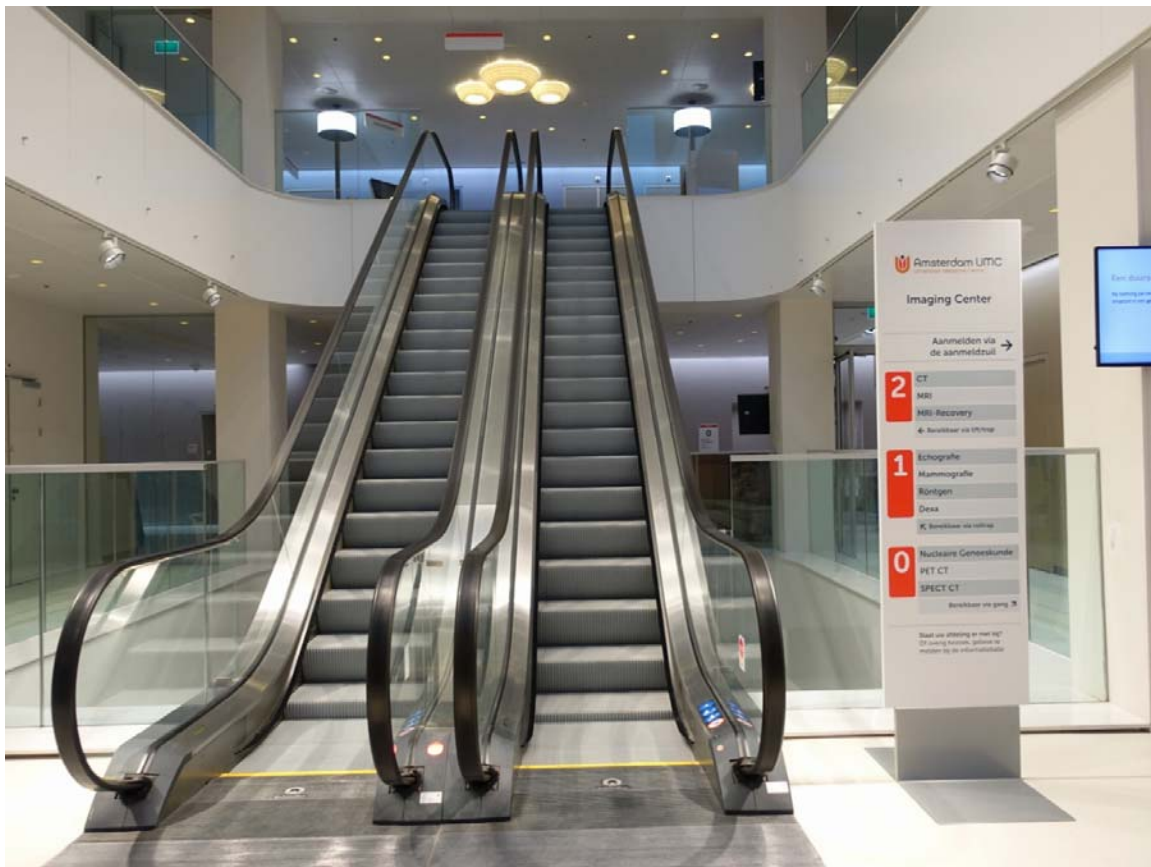
Guus van Dongen begon met een uitleg waarom het Imaging Center zo belangrijk is in De Waver. “Het oude ziekenhuis is niet echt ontworpen om MRI-scanners van 8000 kilo te herbergen. De plaatsing van zo’n gevaarte is een logistieke nachtmerrie en de noodzakelijke verbouwkosten overtreffen die van het apparaat ruimschoots. Bovendien zijn de scanners in de loop der tijd werkelijk overal op de campus neergezet; slecht voor de patiënten, die de betreffende afdelingen vaak nauwelijks weten te vinden, slecht voor de radiologen en nucleair geneeskundigen, die elkaar nauwelijks meer ontmoeten.”

Dat zette een grote groep artsen en onderzoekers van VUmc aan het denken. Er moest een masterplan komen waarin een Imaging Center een centrale rol zou krijgen. “Die gedachte werkte binnen de Amsterdamse regio als een katalysator. We gingen praten met de gemeente, want het ging immers niet alleen om VUmc en AMC, maar ook om toonaangevende centra als het AvL/NKI en het Herseninstituut. Vanuit het besef dat regionale samenwerking steeds belangrijker wordt ontstond ook het idee om AMC en VUmc te laten fuseren.”

Toegankelijk

In mei 2016 werd de eerste paal geslagen en 23 september ontving het centrum zijn eerste patiënten. Straks zullen dat er 120.000 per jaar worden. Het gebouw heeft drie klinische lagen, waarin de meest geavanceerde imaging apparatuur is ondergebracht. De twee bovenste verdiepingen en de kelder zijn gereserveerd voor onderzoek. Van Dongen: “De opzet van het centrum is de toegankelijkheid van de zorg nu en in de toekomst te garanderen. Het gebouw zelf straalt toegankelijkheid uit: patiënten hoeven niet langer paniekerig te zoeken waar ze moeten zijn. Maar het heeft ook te maken met de toegankelijkheid van medicijnen, in toenemende mate een nijpend probleem. Dure, doelgerichte geneesmiddelen blijken slechts bij een beperkt aantal patiënten effectief. Er komen er steeds meer van en ze worden steeds vaker als combinaties toegediend. Uiteindelijk wordt dit volstrekt onbetaalbaar.”

“Het punt is dat we vaak nauwelijks benul hebben hoe dit soort medicijnen zich in het in het lichaam van patiënten gedragen; men kan natuurlijk af en toe een bloed- of urinemonster nemen, maar waar zit het in de weefsels en organen? Daarom hebben we besloten dit soort medicijnen licht radioactief te

maken en zo met PET-scanners te kijken waar ze zich in het lichaam ophopen en hoe snel ze uit weefsels verdwijnen. Bij een kanker met hersenmetastasen wil je bijvoorbeeld weten of zo'n middel in staat is de bloed-hersenbarrière te passeren." Tot slot is de afgelopen jaren gebleken dat ook de beschikbaarheid van medische isotopen een probleem kan zijn. Ook daar wil het centrum continuïteit bieden.

Medicijnen monitoren

Daarbij gaat het om twee typen medicijnen: kleine moleculen waarin tijdens de synthese een radioactief atoom wordt ingebouwd – een behoorlijk ingewikkeld chemisch proces – en biologische moleculen, zoals antilichamen, waaraan men een molecuul met een radioactief atoom kan koppelen. Imaging is dus niet alleen cruciaal om de ziekte op te sporen, maar ook om vast te stellen of doelgerichte medicijnen doen waarvoor ze zijn bedoeld.

Het Imaging Center biedt onderdak aan het bedrijf BV Cyclotron VU. "Vanwege problemen met de kernreactor in Petten is er regelmatig een tekort aan medische isotopen," legt Van Dongen uit. "En ook de betaalbaarheid daarvan is in het geding. Bovendien is het zo dat in Petten vooral isotopen

worden gemaakt voor SPECT-imaging, terwijl wij ons concentreren op PET-imaging, met een hogere resolutie en voor de patiënt minder stralingsbelasting. Waarschijnlijk krijgen we binnenkort een nieuw type PET-scanner die zelfs 10-20 keer gevoeliger is dan de huidige generatie. Wij zetten in op een milieuvriendelijke technologie om medische isotopen te maken met behulp van deeltjesversnellers, cyclotrons. Die gaan isotopen produceren voor heel Nederland, maar ook wereldwijd.”

Stampvol sensoren

Het Imaging Center heeft grote ramen die de wolkenlucht weerspiegelen. Centraal de gebouwhoge vide, met naast de lange roltrap naar de eerste etage een bord dat bezoekers de weg wijst: op de begane grond nucleaire geneeskunde, PET-CT en SPECT-CT, op de eerste etage echografie, mammografie, röntgen en DEXA, en op de tweede etage CT, MRI en MRI-recovery. Een lift brengt ons naar het onderzoeksgedeelte op de derde etage.

Hier worden achter deuren van 10 centimeter dik lood in speciale ‘hot cells’ onder steriele omstandigheden radioactieve producten bereid voor de patiënt. Farmaceutische bedrijven laten hier hun medicijnen labelen met radioactiviteit voor farmacokinetisch en farmacodynamisch onderzoek in patiënten.

“Voor chemici wordt dit een walhalla,” weet Van Dongen. “We trekken talenten aan uit heel Europa, want dergelijke faciliteiten zie je zelfs bij farmaceutische bedrijven nauwelijks. Het hele gebouw zit stampvol sensoren die continu checken of alles nog in orde is – zodra wordt geconstateerd dat iets mis is met bijvoorbeeld de luchtstromen, luchtvochtigheid of temperatuur, moet dat onmiddellijk worden verholpen, zeker in de steriele GMP-laboratoria. Dit soort veiligheidsmanagement is voor dit gebouw een gigantische uitdaging geweest.”

Streng beveiligd

De kelder biedt ruimte aan BV Cyclotron VU, een bedrijf waar zo'n 35 mensen werken. In het nog niet geheel voltooide 'bunkercomplex' worden straks radioactieve tracers gemaakt. Voor behandeling in het Imaging Center worden ze via een buizenstelsel getransporteerd. Isotopen hebben een zekere vervaltijd; de meest gebruikte heeft een halfwaardetijd van 110

minuten en er wordt exact berekend hoeveel activiteit een potje moet bevatten om er op het moment van toepassing voldoende van te hebben. Zo'n korte halfwaardetijd is goed voor de patiënt, maar maakt de logistiek ingewikkeld.”

Achter anderhalf meter beton staat een complex ogende, kubusvormige en manshoge machine. “Hierin zullen protonen worden versneld tot 18 miljoen elektronvolt. Door die bijvoorbeeld te laten botsen op zwaar water ontstaat

radioactief fluor. In het lab wordt dat gekoppeld aan glucosemoleculen: 18-fluor-deoxy-glucose (FDG), voor de FDG-PET. Er komen hier uiteindelijk vier van deze cyclotrons, waarmee verschillende producten worden geproduceerd. Straks beheren we als enige bedrijf ter wereld vier cyclotrons binnen een straal van 50 meter.”

Kostbaar

Het Imaging Center heeft naar schatting zo'n 80 miljoen euro gekost. Daarvan is 15-20 miljoen subsidie. Onder andere het Europese subsidieprogramma Kansen voor West, heeft subsidie verstrekt vanuit het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Ook de gemeente Amsterdam, de provincie Noord-Holland, het ministerie van Economische Zaken en een aantal particuliere fondsen hebben bijgedragen. Het onderzoeksgedeelte (Tracer Center Amsterdam) is voor een groot deel extern gefinancierd. En BV Cyclotron houdt zijn eigen broek op.

GSVU-leden welkom bij De Vrije Wereld

GSVU-leden kunnen gratis de bijeenkomsten van de VU Vereniging bijwonen. Onder de naam De Vrije Wereld organiseert de vereniging maandelijks een compact programma, waarin studenten en wetenschappers van binnen en buiten VU en VUmc hun ontdekking, ervaring of onverwacht inzicht delen. De bijeenkomsten worden elke tweede donderdag van de maand gehouden van 16.00 tot 17.15 uur in de Botanische Tuin Zuidas (Hortus VU). Om 15.45 uur gaan de deuren open.

Daarnaast verzorgt de VU Vereniging lezingen en excursies en ook daar zijn GSVU-leden van harte welkom.

Agenda

- 28 november Martin Luther King Lezing
- 29 november Excursie Brouwerij Poesiat & Kater: Bier met een missie
- 12 december De Vrije Wereld: 'Armoede In december: de (on)zin van geld'

Aanmelden is verplicht: zie www.vuvereniging.nl.

Nieuwjaarslunch

De nieuwjaarsbijeenkomst op 7 januari 2020 vindt plaats in de AmstelFoyer van VUmc, locatie kliniek. De ingang is aan De Boelelaan 1117, 1081 HV Amsterdam. Zie de digitale infoborden.

Programma

10.30 uur	Ontvangst met koffie en bonbons
11.15 uur	Optreden van pianisten Gerrit Docter en Ron den Burger in de kapel
12.00 uur	Toespraak
12.30 uur	Lunchbuffet
15.00 uur	Sluiting

De Amsterdamse brandweer heeft het maximum aantal aanwezigen vastgesteld op 100. Net als vorig jaar worden de aanmelding voor de nieuwjaarsbijeenkomst op volgorde genoteerd. **Het verschil is dat tot 15 december leden van het GSVU voorrang hebben.** Na 15 december worden de nog beschikbare plaatsen ingevuld met aangemelde partners. U ontvangt per e-mail bericht van plaatsing of wachtlijstplaatsing. Bij onverhoopte afwezigheid graag zo spoedig mogelijk bericht, zodat mensen op de wachtlijst alsnog kunnen worden geplaatst.

U kunt zich tot uiterlijk 15 december 2019 aanmelden, door onderstaande gegevens te mailen naar: evenementen.GSVU@gmail.com
Of door onderstaand formulier uit te knippen en te sturen naar:
R. Meijer, De Parelvisserlaan 26, 1183 RL Amstelveen

Aanmelding Nieuwjaarsbijeenkomst GSVU

Voornaam lid.....Achternaam.....

Voornaam partner.....Achternaam.....

Telefoon.....E-mail.....

Gezelschap Senioren VU/VUmc

Het Gezelschap Senioren telt ruim 250 leden die de VU en VUmc door (vervroegde) pensionering hebben verlaten. De structuur van het Gezelschap Senioren is een vereniging die is opgericht in 1993. Het doel is 'aan de leden de gelegenheid bieden tot het behoud van contacten met medewerkers en collega's van de VU en haar gelieerde instellingen'. Daarnaast is er tijdens de bijeenkomsten van het Gezelschap Senioren gelegenheid om op de hoogte te blijven van nieuwe ontwikkelingen. Meer weten? Kijk op www.gsvu.nl.

Bestuur

Voorzitter	An Greven (voorzitter.gsvu@gmail.com)
Vicevoorzitter	Ton van Lambalgen
Secretariaat	Inge Schadee-Eestermans (secretaris.gsvu@gmail.com) Heinz Massop
Penningmeester	Ellie Pauëlsen (penningmeester.gsvu@gmail.com) Johann van Leeuwen
Evenementen	Rob Meijer (evenementen.gsvu@gmail.com)
Redactie	Monique Krinkels (redactie.gsvu@gmail.com) Peter de Haan

Contactgegevens

Postadres	De Boelelaan 1105 1081 HV Amsterdam
Website	www.gsvu.nl
Telefoon	Inge Schadee-Eestermans, 06-51625237
Bankrekening	NL64 INGB 0004 0530 80

Colofon GSVU Nieuws

Redactie/layout	Monique Krinkels
Druk & Bindwerk	Huisdrukkerij der Vrije Universiteit

Het Gezelschap Senioren VU/VUmc wordt mede mogelijk gemaakt door

#

#

The logo for VU Vereniging features the words 'VU VERENIGING' in a white, bold, sans-serif font, centered within a solid blue rectangular background.

#